

УДК 376.1-056.264-053.4

Н. М. Цибулястудентка ФПДО спеціальності
«Корекційна освіта (Логопедія)»**Л. Л. Стахова**кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри логопедії
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ЛОГОПЕДИЧНА ДОПОМОГА В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розглядаються особливості, завдання та принципи логопедичної роботи в дошкільному навчальному закладі.

В статье рассматриваются особенности, задания та принципы логопедической работы в дошкольном образовательном учреждении.

The article discusses the features of the task that the principles of speech therapy in preschool educational institution.

Ключові слова: мовленнєві порушення, логопедичний, особливості, завдання, принципи, діти дошкільного віку.

Ключевые слова: speech disorders, speech therapy, features, principles, children of preschool age.

Keywords: speech disorders, scientific and practical center, speech therapy.

Постановка проблеми. Мовлення – це особлива й найбільш удосконалена форма спілкування, одна із найскладніших вищих психічних функцій людини. Оволодіння здатністю до мовленнєвого спілкування є передумовою соціальних контактів, завдяки яким формуються і уточнюються уявлення дитини про навколишнє середовище, в процесі мовленнєвого розвитку формуються вищі форми пізнавальної діяльності. Аналіз стану мовлення дітей дошкільних навчальних закладів свідчить про те, що велика кількість дошкільників мають недоліки мовленнєвого розвитку різної форми та ступеню складності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Диференційовані форми логопедичної допомоги дітям з порушеннями мовленнєвого розвитку, їх становлення та розвиток розглядала в своїх роботах Т. Л. Берник Також вона розробила періодизацію процесу розвитку системи логопедичної допомоги дітям [1]. У складі районних методичних кабінетів можуть бути центри логопедичної

допомоги. Напрями роботи центру визначає Т. П. Довгалюк: практична корекційна робота; робота з учнями з вадами психофізичного розвитку; методична, консультативна та навчальна робота [3]. Організацію корекційної роботи та основні освітні завдання вчителя-логопеда Ю. В. Рібцун виділяє як складові розвивальної роботи на дошкільних логопедичних пунктах [4]. Робота дошкільного навчального закладу здійснюється на основі програми виховання і навчання – державного документа, який визначає цілі, завдання і зміст роботи з дітьми з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей. На даний час існує декілька програм для використання в групах для дітей з порушеннями мовлення:

- програмно-методичний комплекс «Корекційна робота з розвитку мовлення дітей з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення п'ятого року життя» (автор Рібцун Ю. В.);
- програмно-методичний комплекс «Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення» (автор Бартенєва Л. І.);
- програмно-методичний комплекс «Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення» (авт. Трофименко Л. І.) та інші.

Мета статті: висвітлити зміст та особливості організації корекційно-розвивальної роботи в групах компенсуючого типу для дітей з порушеннями мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час здійснення корекційно-розвивального процесу в групах компенсуючого типу для дітей з порушеннями мовлення педагоги керуються Базовим компонентом дошкільної освіти, Законами України «Про дошкільну освіту» (2001), «Про охорону дитинства» (2001), наказом Міністерства освіти і науки та Міністерства Охорони здоров'я України від 27.03.2006 №240/165 «Про затвердження порядку комплектування дошкільного навчального закладу (груп) компенсуючого типу», наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження нормативів наповнюва-

ності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах» від 20.02.2002 №128.

Правильна організація логопедичного процесу дозволяє подолати або пом'якшити як мовленнєві, так й психічні порушення. Корекційна робота, як спеціальна ланка педагогічного впливу на дитину, має низку специфічних вимог, особливостей, які, необхідно враховувати для здійснення ефективного корекційно-розвивального навчання та виховання дітей із загальним та фонетико-фонематичним порушенням мовлення.

1. Індивідуалізація і диференціація педагогічних методів, прийомів і засобів стосовно кожного конкретного дошкільника; постійний пошук індивідуальних підходів до дитини
2. Логопедичні заняття мають носити комбінований і ігровий характер, що дозволяє непомітно перемикає увагу дитини з одного виду діяльності на інший, не допускаючи втрати уваги й зниження інтересу.
3. Формування наслідувальної діяльності. Важливо, щоб дитина «побачила», навчилась слухати і чути мовлення. Спочатку дитина наслідує дії з предметами (м'ячем, кубиками та ін.), рухи рук, ніг, голови, потім артикуляційні рухи, звуки, слова.
4. Спостереження за внутрішнім станом дитини. Важливо вчасно помітити, коли і як перемкнути увагу.
5. Моделювання ситуацій досягнення: на заняттях потрібно створювати такі умови, щоб у дитини виникала потреба говорити.
6. Врахування повільного темпу формування нових мовленнєвих навичок.
7. Логопедичний процес вимагає інтеграцію зусиль вчителя-логопеда, практичного психолога, музичного керівника та вихователів за наявності у них високого професіоналізму та злагодженої взаємодії в корекційному процесі.
8. Постійна тісна взаємодія з батьками:

батьки забезпечують затребуваність тих навичок, які формуються на логопедичних заняттях, контролюють правильне мовлення дитини під час різних видів діяльності, в які включена дитина дома.

У процесі навчання та виховання дітей дошкільного віку в умовах логопедичної групи вирішуються наступні завдання:

- формування в дітей фонетичної системи;
- розвиток у дитини повноцінного фонематичного сприймання;
- формування навичок звукоскладового аналізу та синтезу;
- збагачення та активізація експресивного та імпресивного словника;
- вдосконалення граматичних порушень;
- розвиток зв'язного мовлення;
- формування активної мовленнєвої діяльності дітей;
- розвиток просодичних компонентів мовлення;
- сприяння гармонійному розвитку особистості дитини з мовленнєвими порушеннями.

Організація корекційно-розвивального – логопедичного – процесу здійснюється з урахуванням різних принципів та методів навчання дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ та ФФНМ.

Індивідуальний принцип навчання, що передбачає визначення рівня оволодіння дітьми навчального матеріалу, розумового розвитку, знань і вмінь, пізнавальної та практичної самостійності, інтересів, вольового розвитку, працездатності.

Принцип систематичності полягає у тому, що заняття необхідно проводити систематично, нові знання спираються на ті, які засвоєні раніше, а у майбутньому створюють основу для засвоєння нових знань.

Принцип комплексного підходу передбачає продовження логопедичної роботи поза логопедичних занять іншими фахівцями (як вихователь, музичний керівник, психолог та батьки).

Принцип наочності реалізується у вигляді використання на логопедичних заняттях наочного матеріалу.

Принцип доступності знань дає можливість враховувати нам пізнавальні можливості дітей із ЗНМ та ФФНМ. Реалізація цього принципу передбачає

дотримання правил «від простого – до складного», «від відомого – до невідомого», «від близького – до далекого».

Принцип свідомості й активності забезпечується високим рівнем активності дітей. Свідомому засвоєнню сприяє роз'яснення мети і завдань навчання, значення його для вирішення життєвих проблем, для власних перспектив.

Принцип системності спирається на уявлення про мовлення як складну функціональну систему, структурні компоненти якої знаходяться в тісному взаємозв'язку. В зв'язку з цим вивчення мовлення, процеси його розвитку й корекції порушень передбачає вплив на всі компоненти мовленнєвої функціональної системи.

Принцип зв'язку мовлення з іншими сторонами психічного розвитку передбачає вплив на ті психічні відхилення, які заважають нормальному формуванню мовленнєвої діяльності.

Принцип прискорення темпів засвоєння програмового матеріалу з розвитку мовлення полягає в застосуванні цікавих форм корекційної роботи.

Принцип емоційної підтримки передбачає створення на заняттях комфортної обстановки.

Реалізація *принципу ігрового контексту занять* має значення для організації корекційно-розвивальної роботи тому, що для дошкільників, які страждають різними мовленнєвими розладами, ігрова діяльність зберігає своє значення і роль як необхідна умова всебічного розвитку їх особистості та інтелекту.

Принцип виховання здорової дитини реалізується в процесі навчального процесу шляхом використання фізкультурних хвилинок та вправ на розвиток дрібної

моторики під час проведення логопедичних занять.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Логопедична робота є складним педагогічним процесом, який спрямований на стимуляцію мовленнєвого розвитку, корекцію і компенсацію порушень окремих ланок і всієї системи мовленнєвої діяльності, має певні особливості та реалізується за умов врахування педагогічних принципів.

Для ефективного логопедичного впливу в ДНЗ необхідним є чітка організація корекційно-розвивальної роботи в умовах групи компенсуючого типу для дітей з порушеннями мовлення, що передбачає пошук і використання різноманітних методів, засобів та прийомів педагогічної діяльності, які так чи інакше модифікуються

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берник Т. Л. *Розвиток диференційованих форм логопедичної допомоги дітям з вадами мовлення в Україні* // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. – Київ, 2006.
2. Берник Т. Л. *До проблеми історії вивчення логопедичної допомоги дітям України* / Т. Л. Берник // *Хрестоматія з логопедії*. – Київ : КНТ, 2006.
3. Довгалюк Т. П. *Центр логопедичної допомоги відділу освіти* // Режим доступу: <http://stavrmk.ucoz.ua/index/0-58>
4. Рібцун Ю. В. *Дошкільні логопедичні пункти: актуальні проблеми сьогодення* / Ю. В. Рібцун // *Проблеми та перспективи формування інноваційної системи освіти в ХХ столітті : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 3–4 лют. 2012 р., м. Львів*. – Львів : Львівська педагогічна спільнота, 2012.